

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ**

ДОПУЩЕНО до захисту
Завідувач кафедри, к.т.н., доц.
Г.Н. Полетаєва
«__» _____ 20__ р.

**Творчість Марії Примаченко, Катерини Білокур і Поліни Райко
як джерело інтерпретацій у сучасному мистецтві та дизайні**

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
022 Дизайн**

Виконавець:
Студент групи БД1

_____ Анісімова В.І
(ПІБ)

Керівник:
к. мист., доцент

_____ Білик А.А
(ПІБ)

Консультанти з розділів:

Основний розділ
к. мист., доцент

_____ Білик А.А
(ПІБ)

Нормоконтроль
ст. викл.

_____ Шейник С.П.
(ПІБ)

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ

Кваліфікаційна робота
(Пояснювальна записка
до кваліфікаційної роботи)

МАГІСТР

(освітній ступінь)

на тему: Творчість Марії Примаченко, Катерини Білокур і
Поліни Райко як джерело інтерпретацій у сучасному
мистецтві та дизайні

Виконав: студент 6 курсу, групи 6Д
спеціальності

022 "Дизайн"

(шифр і назва спеціальності)

Анісімова В.І

(прізвище та ініціали)

Керівник кандидат мистецтвознавства,
доцент Білик А.А

(прізвище та ініціали)

Рецензент Ткаченко Р.В, канд.мист., доцент

(прізвище та ініціали)

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет Інформаційних технологій та дизайну

Кафедра Дизайну

Освітній

рівень Магістр

Спеціальність 022 Дизайн

(шифр і назва)

Освітньо-професійна програма Графічний дизайн

(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри дизайну

к.т.н., доцент Г.Н. Полетаєва

“ ___ ” _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Анісімова Владислава Ігорівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Творчість Марії Примаченко, Катерини Білокур і Поліни Райко як джерело інтерпретацій у сучасному мистецтві та дизайні»

керівник роботи канд. мист., доцент Білик А.А.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від “16” вересня 2025 року
№ 440-с

2. Строк подання студентом роботи 18.11.2025

3. Вихідні дані до роботи Створення арт-нотатника, де видання є дизайнерським рішенням, що поєднує інформаційний та практичний характер.

Цей проєкт призначений для особистих записів, творчих нотаток і ознайомлення з ключовими представниками наївного мистецтва.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Проаналізовано літературу з теми дослідження, загальні критерії, поширення наївного мистецтва засобами дизайну, ознайомлення з спадщиною Білокур, Примаченко і Райко та їх прояв в сучасний дизайн, розробка власного дизайнерського рішення.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Створено демонстраційні плакати 600*1000мм, верстка арт-нотатника.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Основний розділ	Білик А.А	Білик А.А	Білик А.А
Нормконтроль старший викладач	Шейник С.П.		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Обрання теми для диплому	15.05.25	
2	Формування списку літератури з теми дослідження	06.06.2025	
3	Написання першого розділу	10.06.2025	
4	Проектування основної частини дипломної роботи	28.06.25	
5	Аналіз літератури з теми дослідження	15.07.2025	
6	Написання другого розділу	03.08.2025	
7	Виконання ескізних варіантів проектно графічної частини	24.10.25	
8	Написання третього розділу		
9	Внесення правок та завершення написання записки до дипломної роботи	15.11.2025	
10	Формування додатків	05.11.2025	
11	Написання списку використаних джерел	20.10.2025	

Студент _____ Анісімова В.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ канд. мист.,
(підпис) доцент Білик А.А
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Анісімова В.І. Творчість Марії Примаченко, Катерини Білокур і Поліни Райко як джерело інтерпретацій у сучасному мистецтві та дизайні – Рукопис.

Робота на здобуття освітнього ступеню магістр за спеціальністю 022 Дизайн. Херсонський національний технічний університет. Хмельницький, 2025.

Робота присвячена дослідженню творчості українських художниць-наївісток Марії Примаченко, Катерини Білокур та Поліни Райко. Чиї роботи стали не лише символом художнього опору, а й джерелом натхнення для сучасних культурних практик. Акцент зосереджений на художній спадщині мисткинь, яка стає джерелом натхнення для сучасних дизайнерів, що створюють унікальні роботи, переосмислюючи свою творчість.

У магістерському дослідженні проаналізовано відображення творчості Марії Примаченко, Катерини Білокур та Поліни Райко в сучасному дизайні. У дослідженні було використано такі методи дослідження: систематизація, аналітичний, біографічний, описовий. Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дослідження вперше розкриває вплив творчості Марії Примаченко, Катерини Білокур та Поліни Райко на сучасний дизайн, враховуючи вплив повномасштабної війни на сприйняття, інтерпретацію та збереження їхньої художньої спадщини. Практична цінність дослідження полягає в систематизації теоретичного матеріалу з теми дослідження. Матеріали можуть бути використані студентами-дизайнерами під час підготовки до семінарських занять, а також при написанні методичних розробок з теми. За результатами роботи було розроблено арт-нотатник, що відображає творчість художниць, відбиває сучасні тенденції в культурі.

Ключові слова: сучасний дизайн, наївне мистецтво, спадщина художниць, вплив повномасштабної війни, відображення творчості в дизайні, Катерина Білокур, Марія Примаченко, Поліна Райко.

ABSTRACT

Anisimova V.I. The work of Maria Prymachenko, Kateryna Bilokur and Polina Rayko as a source of interpretations in contemporary art and design. – Manuscript.

Thesis for the degree of Master of Arts in Design. Kherson National Technical University. Khmelnytskyi, 2025.

The work is devoted to the study of the works of Ukrainian naive artists Maria Primachenko, Kateryna Bilokur, and Polina Raiko. Their works have become not only a symbol of artistic resistance, but also a source of inspiration for contemporary cultural practices. The focus is on the artistic heritage of these artists, which has become a source of inspiration for contemporary designers who create unique works by reinterpreting their creativity.

The master's thesis analyzes the reflection of the creativity of Maria Prymachenko, Kateryna Bilokur, and Polina Raiko in contemporary design. The following research methods were used in the study: systematization, analytical, biographical, and descriptive. The scientific novelty of the results lies in the fact that the study reveals for the first time the influence of the work of Maria Prymachenko, Kateryna Bilokur, and Polina Raiko on contemporary design, taking into account the impact of full-scale war on the perception, interpretation, and preservation of their artistic heritage. The practical value of the study lies in the systematization of theoretical material on the research topic. The materials can be used by design students in preparation for seminars, as well as when writing methodological developments on the topic. Based on the results of the work, an art notebook was developed that reflects the creativity of the artists and contemporary trends in culture.

Keywords: contemporary design, naive art, legacy of female artists, impact of full-scale war, reflection of creativity in design, Kateryna Bilokur, Maria Prymachenko, Polina Rayko.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ НАЇВНОГО МИСТЕЦТВА	11
1.1. Аналіз літератури з теми дослідження	11
1.2. Загальні критерії наївного мистецтва	16
1.3. Поширення наївного мистецтва засобами дизайну	27
Висновки	41
РОЗДІЛ 2. ПРОВІДНІ ХУДОЖНИЦІ-НАЇВІСТКИ УКРАЇНИ.....	42
2.1. Творчість Поліни Райко і відображення в дизайні	42
2.2.Мистецька спадщина Марії Примаченко у контексті сучасних дизайнерських практик	47
2.3. Спадщина Катерини Білокур і її відбиття в дизайні	53
Висновки.....	59
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНЕ РІШЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	60
3.1. Етапи реалізації практичного рішення.....	60
3.2. Результати реалізації практичного рішення.....	62
Висновки.....	64
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	65
Додаток А.....	68
Додаток Б.....	70
Додаток В.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72

ВСТУП

Актуальність роботи. Наївне мистецтво посідає особливе місце в історії українського образотворчого мистецтва. Його характерною ознакою є уявна простота художніх форм і засобів виразності, за якою, однак, приховується глибокий внутрішній світ митця, його життєвий досвід, емоційна чутливість і світогляд. Наївне мистецтво має значну культурну цінність, оскільки воно репрезентує народне бачення світу, відображаючи традиції, звичаї, духовність українського народу.

У дослідженні розглядається творчість видатних представниць українського наївного мистецтва – Марії Примаченко, Катерини Білокур і Поліни Райко. Особлива увага приділяється сучасній актуалізації їхньої художньої спадщини, зокрема її інтерпретації та використанню в контексті сучасного мистецтва, дизайну й візуальної культури.

Окрему увагу у дослідженні приділено Марії Примаченко та Поліни Райко, твори яких постраждали внаслідок збройної агресії. Це стало не лише символом мистецького спротиву, а й джерелом натхнення для сучасних культурних практик. Їхній доробок має вагоме значення не лише для мистецтва, а й для сучасного дизайну, надихаючи як художників, так і дизайнерів. Це підтверджується широким спектром публікацій, як академічних, так і популярних, а також численними прикладами дизайнерських практик, що інтерпретують візуальну мову наїву в сучасному культурному контексті.

В умовах гібридних культурних викликів, пов'язаних з глобалізацією та війною, важливим завданням є збереження, популяризація й переосмислення національного мистецтва у нових формах, що забезпечує спадкоємність традиції в умовах сучасності.

Мета роботи – проаналізувати відбиття творчості Марії Примаченко, Поліни Райко, Катерини Білокур у сучасному дизайні.

Мета роботи вирішується за допомогою наступних **завдань**:

- визначити ступінь дослідження обраної проблематики;

- розкрити творчість Поліни Райко і її відбиття в сучасному дизайні;
- дослідити віддзеркалення творчості Марії Примаченко в дизайні;
- проаналізувати творчість Катерини Білокур та показати актуалізацію її творчості у сучасній візуальній культурі;
- показати наївне мистецтво як важливий засіб культурного спротиву в умовах російсько-української війни.

Об'єкт дослідження – наївне мистецтво України.

Предмет дослідження – мистецька спадщина Марії Примаченко, Катерини Білокур і Поліни Райко у контексті сучасних дизайнерських практик.

Методи дослідження. Для узагальнення літературних джерел з теми дослідження було використано загальнонаукові методи аналізу та синтезу. Семіотичний аналіз застосовано для вивчення символіки, кольорової гами та форм у наївному мистецтві, а також для визначення їхнього значення у дизайні. Культурологічний аналіз дозволив дослідити взаємозв'язок наївного мистецтва з народною творчістю та сучасною культурою. У межах роботи також здійснено власне дизайнерське представлення – створено графічні та предметні прототипи з використанням елементів наївного мистецтва й проведено оцінювання їх ефективності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що на основі дослідження *вперше* виявлено вплив творчості Марії Примаченко, Катерини Білокур та Поліни Райко на сучасний дизайн із урахуванням впливу повномасштабної війни на сприйняття, інтерпретацію та збереження їхньої мистецької спадщини.

Набуло подальшого розвитку:

- Поглиблене вивчення наївного мистецтва як актуального джерела для дизайнерських рішень.
- Аналіз та синтез спадщини наївісток, що лягли в основу нової візуалізації.
- Втілення наївного мистецтва у власній дизайнерській концепції.

Практичне значення полягає в систематизації теоретичного матеріалу з теми дослідження. Матеріали можуть бути використані студентами-дизайнерами під час підготовки до семінарських занять, а також написання методичних розробок з теми.

Апробація результатів дослідження. Матеріали дослідження обговорено на конференції «Дизайн і глобалізація в умовах сучасних реалій» (13 березня 2025 р.). Основні засади роботи викладені у публікації «Наївне мистецтво як прояв національної ідентичності в умовах глобалізації».

За результати теоретичного дослідження розроблено арт-нотатник «25 наївних художників»

Структура роботи обумовлена метою і завданням дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, одних додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг тексту роботи складає 76 сторінок

